

Sygn. akt VII U 4596/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 lutego 2020 r. w Warszawie
sprawy M. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o zmianę lub uchylenie decyzji w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania M. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.
z dnia 16 stycznia 2018 roku, znak (...) -SER- (...) - (...)

1. odmawia odrzucenia odwołania z powodu zarzutu powagi rzeczy osądzonej;
2. oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 4596/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 stycznia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił M. C. prawa do wszczęcia postępowania w sprawie uchylenia lub zmiany decyzji z dnia 28 lutego 2013 r., którą został zobowiązany do zwrotu nienależnego świadczenia w wysokości 1866,13 zł. ZUS wskazał, że nie zachodzi żadna z przesłanek przewidzianych w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach, która uzasadniałaby uchylenie lub zmianę tej decyzji. (decyzja z 16.01.2018 - akta rentowe, nienumerowane)

Pismem z dnia 7 marca 2018 r. M. C. wniósł do Sądu Okręgowego w Warszawie pismo zawierające wniosek o „uznanie za niezasadną windykację przez ZUS kwoty 1855,13 zł”. To samo pismo złożył również bezpośrednio do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie. (odwołanie, k. 3-4; odwołanie, k. 3-4 akt VII U 475/18)

Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 24 października 2018 r. przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie jako sądowi właściwemu. (postanowienie, k. 26)

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie odrzucił przekazane mu przez Sąd Okręgowy w Warszawie odwołanie z uwagi na nieoznaczenie decyzji będącej przedmiotem odwołania i niedopuszczalność drogi sądowej w sprawie. Postanowienie to zostało uchylone postanowieniem Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z dnia 18 października 2019 r., sygn. III AUz 445/19. (postanowienie SO, k. 36-38; postanowienie SA, k. 74-77)

Odwołanie wniesione bezpośrednio do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie zostało odrzucone postanowieniem z dnia 25 maja 2018 r. Postanowienie o odrzuceniu uprawomocniło się z dniem 29 czerwca 2018 r. (postanowienie, k. 11-12 akt VII U 475/18)

W niniejszej sprawie organ rentowy wnosił o odrzucenie odwołania z powodu powagi rzeczy osądzonej, wynikającej z postanowienia z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie VII U 475/18. (pismo, k. 19; protokół rozprawy, k. 91)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. C., ojciec M. C., pobierał emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadczenie było mu wysyłane przekazem pocztowym, który odbierał osobiście lub przez syna, M. C.. S. C. zmarł w dniu 6 października 2012 r. (niekwestionowane, odpis aktu zgonu - akta rentowe, nienumerowane)

Ostatni przekaz pocztowy obejmujący emeryturę dla S. C. został nadany 5 października 2012 r. (dzień przed jego śmiercią). Przekaz został odebrany w dniu 10 października przez M. C.. (odpowiedź na reklamację pocztową - akta rentowe, nienumerowane)

ZUS uznał wypłaconą w październiku emeryturę S. C. za niezrealizowane świadczenie po zmarłym, w związku z czym wezwał M. C. do przedłożenia wypełnionego wniosku o wypłatę niezrealizowanego świadczenia w ciągu 14 dni od otrzymania wezwania. Pierwsze takie wezwanie zostało wysłane 7 grudnia 2012 r. przesyłką listową zwykłą, a kolejne - 7 stycznia 2013 r. przesyłką poleconą. Wezwania te powróciły do ZUS jako awizowane i niepodjęte w terminie. (wezwania z 7.12.2012 i 7.01.2013 - akta rentowe, nienumerowane)

M. C. pracuje jako kierowca, w związku z czym okresowo przed dłuższy czas nie przebywa w miejscu zamieszkania. Wcześniej, podczas kontaktów z pracownikami ZUS w sprawie wypłaty zasiłku pogrzebowego po zmarłym S. C., nie był informowany o konieczności dopełnienia dodatkowych formalności związanych z pobraną emeryturą. (niekwestionowane)

Wobec braku reakcji na pisma wzywające do złożenia wniosku ZUS decyzją z dnia 28 lutego 2013 r., znak: (...) stwierdził, że M. C. pobrał nienależne świadczenie za okres od 1 do 31 października 2012 r. w wysokości 1 855,13 zł z tytułu emerytury należnej S. C.. Przesyłka z decyzją w tej sprawie również nie została przez M. C. odebrana. (decyzja z 28.02.2013 - akta rentowe, nienumerowane)

W listopadzie 2017 r. kwota nienależnego świadczenia została przez ZUS wyegzekwowana z rachunku bankowego M. C.. W odpowiedzi na zajęcie podaniem z dnia 28 listopada 2017 r. (data prezentaty) M. C. zwrócił się o przywrócenie terminu na złożenie wymaganego pisma, anulowanie decyzji o nienależnym świadczeniu i zwrot kwoty niesłusznie pobranej z jego konta. (podanie - akta rentowe, nienumerowane)

Decyzją z dnia 16 stycznia 2018 r. ZUS odmówił M. C. prawa do wszczęcia postępowania w sprawie uchylecia lub zmiany decyzji z dnia 28 lutego 2013 r. ZUS wskazał, że nie zachodzi żadna z przesłanek przewidzianych w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach, która uzasadniałaby uchYLECIE lub zmianę tej decyzji. Decyzja ta została przez M. C. zaskarżona w niniejszym postępowaniu. (decyzja z 16.01.2018 - akta rentowe, nienumerowane)

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie znajdującej się w aktach rentowych i sądowych dokumentacji oraz twierdzeniach M. C. o okolicznościach związanych z pobraniem świadczenia za październik 2012 r. - twierdzenia te nie zostały bowiem zakwestionowane przez organ rentowy.

Sąd zważył, co następuje

Odwołanie podlegało oddaleniu.

Na wstępie Sąd wyjaśnia, że nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut organu rentowego co do zajścia w niniejszej sprawie stanu rzeczy prawomocnie osądzonej z powodu wydania przez niniejszy Sąd prawomocnego postanowienia z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie VII U 475/18. Sąd zwraca uwagę, że stan powagi rzeczy osądzonej na gruncie k.p.c. zachodzi wtedy, gdy sprawa oddana pod sąd została już wcześniej merytorycznie rozstrzygnięta prawomocnym orzeczeniem sądu. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lipca 2011 r., sygn. I UK 425/10, na gruncie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych powaga rzeczy osądzonej dotyczy tych orzeczeń, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji będącej przedmiotem postępowania sądowego. Z kolei Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 11 lutego 2016 r., sygn. III AUa 653/14, stwierdził, że art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. daje podstawę do odrzucenia odwołania tylko wówczas, gdy zostało ono wniesione od decyzji już wcześniej zaskarżonej odwołaniem, które zostało oddalone prawomocnym wyrokiem. Oznacza to, że postanowienie o odrzuceniu odwołania nie rodzi powagi rzeczy osądzonej, gdyż jest rozstrzygnięciem co do kwestii formalnej, a nie co do istoty sprawy (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38), pod red. M. Manowskiej, Lex 2015, komentarz do art. 199 k.p.c., pkt 8). Tym samym art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. nie wyłącza możliwości merytorycznego rozpoznania odwołania od decyzji organu rentowego, choćby było ono tej samej treści co inne odwołanie, już odrzucone.

Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania odwołania nie oznacza oczywiście, że zasługuje ono na uwzględnienie. Zdaniem Sądu zaskarżona decyzja organu rentowego odpowiada prawu (pomimo oparcia się na błędnej podstawie prawnej), a zarzuty zawarte w odwołaniu nie przekonują o jej wadliwości.

Wymaga podkreślenia, że decyzja ZUS z dnia 28 lutego 2013 r., znak: (...)stwierdzająca pobranie nienależnego świadczenia w wysokości 1 855,13 zł, która nie jest przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie, jest ostateczna, gdyż nie została zaskarżona przez odwołującego się. Wbrew jego twierdzeniom, fakt nieodebrania przez niego tej decyzji lub poprzedzających ją zawiadomień nie ma wpływu na jej moc wiążącą. Zgodnie z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. Ustawa o emeryturach i rentach nie reguluje sposobu dokonywania doręczeń, dlatego sięgnąć należy do art. 44 §3 i 4 k.p.a., zgodnie z którymi w przypadku niepodjęcia przesyłki w terminie 7 dni pozostawia się powtórne zawiadomienie o możliwości odbioru przesyłki w terminie nie dłuższym niż czternaście dni od daty pierwszego zawiadomienia. Doręczenie uważa się za dokonane z upływem ostatniego dnia tego czternastodniowego okresu a pismo pozostawia się w aktach sprawy.

Z powyższego wynika, że decyzja ZUS z dnia 28 lutego 2013 r. została zgodnie z prawem uznana za doręczoną. Nieobecność odwołującego się w domu w czasie, kiedy dokonywana była awizacja, mogłaby być rozważana pod kątem przywrócenia terminu do wniesienia odwołania od decyzji z 28 lutego 2013 r. Skoro jednak odwołanie w niniejszej sprawie wyraźnie dotyczy decyzji późniejszej (z dnia 16 stycznia 2018 r.), to prowadzenie dalszych rozważań na ten temat nie ma związku z rozstrzygnięciem niniejszej sprawy i jest bezprzedmiotowe.

Zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja z dnia 16 stycznia 2018 r. opierała się na art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym przepisem w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organu rentowego, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;

- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

Zdaniem Sądu podana przez ZUS podstawa prawna rozstrzygnięcia nie jest prawidłowa. Przepis art. 114 ust. 1 wyraźnie dotyczy tylko wznowienia postępowań w przedmiocie ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, a nie obowiązku zwrotu świadczeń nienależnie pobranych i określenia ich wysokości. W tym drugim przypadku podstawy wznowienia należy szukać w art. 145 §1 k.p.a. (na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W myśl tego przepisu w sprawie zakończonej decyzją ostateczną wznawia się postępowanie, jeżeli:

- 1) dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 2) decyzja wydana została w wyniku przestępstwa;
- 3) decyzja wydana została przez pracownika lub organ administracji publicznej, który podlega wyłączeniu stosownie do art. 24, 25 i 27;
- 4) strona bez własnej winy nie brała udziału w postępowaniu;
- 5) wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanne organowi, który wydał decyzję;
- 6) decyzja wydana została bez uzyskania wymaganego prawem stanowiska innego organu;
- 7) zagadnienie wstępne zostało rozstrzygnięte przez właściwy organ lub sąd odmiennie od oceny przyjętej przy wydaniu decyzji (art. 100 § 2);
- 8) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone lub zmienione.

Należy dodać, że zgodnie z art. 146 §1 k.p.a. uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art. 145 § 1 pkt 1 i 2 nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło dziesięć lat, zaś z przyczyn określonych w art. 145 § 1 pkt 3-8 oraz w art. 145a i art. 145b, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat.

Odwołujący się nie wykazał, ani w swoim podaniu z dnia 28 listopada 2017 r., ani w odwołaniu od decyzji odmawiającej wznowienia postępowania, aby zachodziła któraś z wymienionych podstaw wznowienia postępowania. Nie przedstawił żadnych nowych dowodów lub okoliczności istniejących w chwili wydania decyzji, które miałyby wpływ na rozstrzygnięcie. Nie wykazał też, by nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji z dnia 28 lutego 2013 r. bez własnej winy. Odwołujący powołuje się co prawda na fakt samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego i pracę wymagającą dłuższych nieobecności w domu, ale nie przedstawił żadnego dowodu na to, że faktycznie od grudnia 2012 r. do marca 2013 r. (gdy toczyło się postępowanie administracyjne zakończone decyzją z 28 lutego 2013 r.) przebywał poza domem i nie miał szansy dowiedzieć się o nadsyłanych mu przez ZUS przesyłkach. Samo podnoszenie w pismach procesowych okoliczności braku swojej winy, bez przedłożenia dowodu choćby je uprawdopodobniającego, nie może być uznany za wystarczający do wznowienia postępowania i podważenia ostatecznej decyzji.

Przeciwko uchyleniu decyzji z dnia 28 lutego 2013 r. przemawia też fakt, że z dniem 28 lutego 2018 r. upłynął już pięcioletni termin na wznowienie postępowania, określony w art. 146 §1 k.p.a.

Z powyższego wynika, że pomimo oparcia się przez organ rentowy na nieprawidłowej podstawie prawnej (art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zamiast art. 145 §1 k.p.a.), jego decyzja odpowiada prawu. W szczególności rozważona w decyzji podstawa wznowienia z art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy jest w dużym stopniu tożsama z podstawą wznowienia określoną w art. 145 §1 pkt 5 k.p.a.

W świetle powyższego odwołanie okazało się bezzasadne i podlegało oddaleniu.

ZARZĄDZENIE

Doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem (...)